

**Cyfoeth
Naturiol
Cymru**
**Natural
Resources
Wales**

Ein cyf/Our ref:
Eich cyf/Your ref:

Ty Cambria / Cambria House
29 heol Casnewydd / 29 Newport Road
Caerdydd /Cardiff
CF24 0TP /CF24 0TP

Ebost/Email:
Emyr.roberts@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk
Emyr.roberts@naturalresourceswales.gov.uk

Ffôn/Phone:
03000 065 444

Atal Ymbelydredd a Llygredd
Llywodraeth Cymru
Adeiladau'r Goron
Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

24 Mehefin 2014

Annwyl Syr / Fadam,

**YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU: CAIS AM DYSTIOLAETH AR GYFER
ADOLYGU'R POLISI PRESENNOL AR WAREDU GWASTRAFF YMBELYDROL UWCH
EI ACTIFEDD**

Diolch am ymgynghori â Cyfoeth Naturiol Cymru ar y cais am dystiolaeth ar gyfer adolygu'r polisi presennol ar waredu gwastraff ymbelydrol uwch ei actifedd.

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn cefnogi'r broses adolygu ac rydym yn darparu ein hymatebion i gwestiynau'r Cais am Dystiolaeth dros y dudalen.

Rydym yn edrych ymlaen at weithio gyda Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill yn ystod yr adolygiad o'r polisi ar wastraff uwch ei actifedd.

Cysylltwch â Ceri Davies os hoffech drafod unrhyw agwedd ar ein hymateb yn fwy manwl.

Yr eiddoch yn gywir,

Emyr Roberts

Prif Weithredwr

Chief Executive

Ymateb i Gwestiynau'r Ymgynghoriad

Crëwyd Cyfoeth Naturiol Cymru yn 2013 a'i brif orchwyl yw sicrhau bod yr amgylchedd ac adnoddau naturiol Cymru yn cael eu cynnal, eu gwella, a'u defnyddio'n gynaliadwy, nawr ac yn y dyfodol. Mae rheoleiddio busnes a diwydiant ymhlith ei gyfrifoldebau statudol. Mae hyn yn cynnwys rheoleiddio gwaredu gwastraff ymbelydrol o safleoedd niwclear, yn ogystal â safleoedd eraill yng Nghymru. Mae'r holl drwyddedau sy'n ymwneud â safleoedd sy'n cynhyrchu neu'n gwaredu gwastraff ymbelydrol yng Nghymru yn cael eu rhoi gan Cyfoeth Naturiol Cymru. Mae cydymffurfio â'r trwyddedau hyn ar safleoedd niwclear yn cael ei gyflawni gan arbenigwyr Asiantaeth yr Amgylchedd ar ran Cyfoeth Naturiol Cymru, fodd bynnag, Cyfoeth Naturiol Cymru sy'n ymgymryd â gorfodi.

Cwestiwn 1: A ddylai Llywodraeth Cymru adolygu ei pholisi presennol ar waredu gwastraff uwch ei actifedd?

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn cefnogi'r adolygiad, oherwydd mae'n ddoeth ailystyried polisiau yn sgil datblygiadau neu dystiolaeth newydd. Mae Llywodraeth Cymru wedi mynegi cefnogaeth i ddatblygu cyfleusterau ynni niwclear newydd yng Nghymru, gan gynnwys safle arfaethedig Wylfa Newydd, sy'n cael ei gynnal i'w leoli wrth ymyl safle presennol orsaf ynni niwclear yr Wylfa ar Ynys Môn.

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn ystyried bod angen i Lywodraeth Cymru sicrhau bod trefniadau addas ac effeithiol yn bodoli ar gyfer rheoli gwastraff ymbelydrol uwch ei actifedd a gynhyrchir yng Nghymru gan gyfleusterau niwclear sy'n bodoli eisoes a rhai yn y dyfodol a hefyd gwastraff gan ddiwydiant Cymru a'r sector meddygol. Mae Cymru wedi elwa ar ddefnyddio'r sylweddau ymbelydrol hyn, a hynny'n gymdeithasol ac yn economaidd, ac rydym yn cytuno bod gan Lywodraeth Cymru rwymedigaeth i gymryd rhan mewn datblygu strategaeth ar gyfer rheoli'r gwastraff hwn.

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn ymwybodol o'r gwaith a gyflawnwyd gan y Pwyllgor ar Reoli Gwastraff Ymbelydrol a'r safbwynt a fabwysiadwyd gan Lywodraeth yr Alban, a byddwn yn tynnu sylw Llywodraeth Cymru, yn dilyn trafodaeth ag Asiantaeth yr Amgylchedd, y Swyddfa dros Reoli Niwclear a'r Awdurdod Datgomisiynu Niwclear, at yr wybodaeth berthnasol fwyaf diweddar, a allai gyfarwyddo ceisiadau dilynol am dystiolaeth.

Cwestiwn 2: Cyflawnodd y Pwyllgor ar Reoli Gwastraff Ymbelydrol waith helaeth cyn argymhell gwaredu daearegol yn ei adroddiad yn 2006, a chadarnhaodd yr argymhelliad hwnnw yn 2013. Yn hynny o beth, pe bai Llywodraeth Cymru yn adolygu ei pholisi presennol, a ddylai gyfyngu ar ei hystyriaethau o ran opsiynau gwaredu ar gyfer gwaredu daearegol gwastraff uwch ei actifedd?

Mae gan Cyfoeth Naturiol Cymru gytundeb lefel gwasanaeth ag Asiantaeth yr Amgylchedd sy'n darparu gwasanaethau i ni ac rydym yn gweithio gyda chyrff eraill. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi adolygu argymhellion y Pwyllgor ar Reoli Gwastraff Ymbelydrol o 2006 a'i ddatganiad yn 2013, ac mae'n awgrymu y dylai Llywodraeth Cymru ystyried cynnwys yn ei hadolygiad yr angen am storfa dros dro a hirdymor cyn gwaredu daearegol. Mae hyn yn arbennig o berthnasol o ystyried yr amser a ragwelwyd i greu cyfleuster

gwaredu daearegol, a'r posibilrwydd y gallai hyd yn oed y genhedlaeth nesaf o orsafoedd ynni niwclear fod wedi'u datgomisiynu cyn i'r cyfleuster fod ar gael, gan gynnwys Wylfa Newydd.

Cwestiwn 3: Os dylai Llywodraeth Cymru ystyried opsiynau gwaredu heblaw gwaredu daearegol, pa rai ddylai'r rhain fod?

Fel y soniwyd uchod, mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn awgrymu bod Llywodraeth Cymru yn adolygu argymhellion y Pwyllgor ar Reoli Gwastraff Ymbelydrol yn rhan o'i gwaith o gasglu tystiolaeth, ac yn adolygu'r opsiynau ar gyfer storio dros dro a hirdymor cyn dechrau gwaredu daearegol. Er enghraifft mae'r Pwyllgor ar Reoli Gwastraff Ymbelydrol yn argymhell nad yw'r rhain yn opsiynau gwaredu, ond yn ffyrdd o reoli gwastraff dros gyfnodau a allai ymestyn i 40 neu 50 mlynedd arall. Gan fod gwaredu yn golygu "placing waste in a facility with no intention of retrieving it", yn amlwg nid yw opsiynau eraill megis gosod mewn ystorfeydd gerllaw'r wyneb yn golygu gwaredu, ond yn hytrach opsiynau storio hirdymor, oherwydd eu bod yn seiliedig ar y cynsail o adennill.

Cwestiwn 4: A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar bolisi Llywodraeth Cymru ar gyfer gwaredu gwastraff ymbelydrol uwch ei actifedd?

Nid yw'n eglur i Cyfoeth Naturiol Cymru sut y bydd Cyfarwyddeb Gweddillion Tanwydd a Gwastraff Ymbelydrol (Cyfarwyddeb Cyngor 2011/70/Euratom) yn effeithio ar Lywodraeth Cymru, oherwydd mae'r goblygiadau ar yr aelod-wladwriaethau; er hynny, mae'n debygol y bydd yn rhaid i Lywodraeth Cymru gyfrannu'n gadarnhaol tuag at raglen y DU. Yn ogystal, oherwydd y byddai cyfleuster gwaredu daearegol yn gyfleuster newydd ac unigryw i'r DU, mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn ystyried y dylai Llywodraeth Cymru adolygu ei safle ar reoli gwastraff ymbelydrol uwch ei actifedd yn ôl gofynion y Gyfarwyddeb. Ar ben hynny, mae'n hanfodol bod Llywodraeth Cymru mewn sefyllfa i ymgysylltu â'r adrannau perthnasol yn Llywodraeth y DU, y rheoleiddwyr a'r gweithredwyr i chwarae rhan effeithiol yn natblygiad polisi a strategaeth sylweddau ymbelydrol yn y DU.

Pe bai cyfleuster gwaredu daearegol yn mynd rhagddo, byddai dyluniad a rheolaeth cyfleuster o'r fath ac unrhyw gyfleusterau storio cysylltiedig dros dro, yn gorfod ennyn hyder ymhlith yr holl gymunedau yr effeithir arnynt a hynny yn ystod y camau cynharaf. Byddai angen i Lywodraeth Cymru ystyried yn rhan o'i adolygiad yr angen am bolisi Llywodraeth clir a rheoleiddio effeithiol o ran sicrhau hyder cymunedol.

Pe bai cymuned yng Nghymru yn gwirfoddoli ac yn cael ei dewis i gynnal cyfleuster gwaredu daearegol, byddai hyn yn gofyn am weithio mewn partneriaeth ledled y DU i sicrhau'r wybodaeth, yr arbenigedd a'r sylfaen sgiliau fwyaf eang posibl o ran cyfleuster o'r fath. Pe bai safle'n cael ei ddewis yng Nghymru, byddai Cyfoeth Naturiol Cymru yn gweithio gyda rheoleiddwyr eraill yn y DU gan gynnwys y Swyddfa dros Reoli Niwclear ac Asiantaeth yr Amgylchedd, yn ogystal â gweithredwyr niwclear a chyrrff perthnasol eraill megis yr Awdurdod Datgomisiynu Niwclear a Radioactive Waste Management Ltd. Byddai Cyfoeth Naturiol Cymru yn croesawu cefnogaeth Llywodraeth Cymru gyda hyn, pe bai unrhyw gymuned yng Nghymru yn gwirfoddoli i gynnal cyfleuster gwaredu daearegol.

Mae'r un mor bwysig bod Llywodraeth Cymru yn cydnabod y byddai angen defnyddio adnoddau Lloegr a Chymru pe bai safle yng Nghymru yn cael ei ddewis ar gyfer cyfleuster cenedlaethol i'r DU. Gallai hyn ofyn am gytundebau ffurfiol er mwyn caniatáu i gyrff flaen gynllunio adnoddau, a chefnogi cadw sgiliau a gwytnwch. Cyfoeth Naturiol Cymru fydd yn parhau i wneud y penderfyniad terfynol o ran caniatáu cyfleuster o'r fath yng Nghymru o dan Reoliadau Trwyddedu Amgylcheddol (Cymru a Lloegr) 2010.

Cyfoeth Naturiol Cymru / Natural Resources Wales

Mehedin 2014